

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДДІВ

Савченко А. О.

*студентка факультету менеджменту та права
Вінницький національний аграрний університет*

Єлісєєв М. А.

*студент факультету менеджменту та права
Вінницький національний аграрний університет*

*Науковий керівник: **Опольська Н. М.***

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри права

*Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна*

За сучасних умов судді не можуть здійснювати правосуддя без їх єдиного правового статусу, під яким розуміють порядок набуття статусу суддів, права, обов'язки й обмеження суддів, спеціальні вимоги до суддів і їх правові гарантії. Також єдиний правовий статус судді включає у себе порядок, за яким суддю притягають до юридичної відповідальності, та порядок звільнення судді з посади та припинення його повноважень. Для того, щоб побудувати в Україні правову державу, потрібно здійснити низку системних реформ у всіх сферах суспільних відносин. Реформування торкається і питань правового статусу судді та дотримання законності і справедливості під час здійснення судочинства. Тому особлива увага зараз приділяється саме постаті судді, з'ясуванню особливостей його правового статусу та визначенню його повноважень.

Слід зазначити, що правовий статус суддів – це сукупність закріплених законом прав, обов'язків, обмежень і гарантій суддів. Невиконання рішень суддів тягне за собою юридичну відповідальність. Важливою також є засада єдності правового статусу для всіх суддів України. Єдність правового статусу судді передбачена Законом України «Про судоустрій та статус суддів». Однак існує деяка відмінність в обов'язках повноважень суддів залежно від віднесення суду до конкретної судової ланки, до певної судової інстанції або від місця конкретного суду в судовій системі України. Це означає, що єдність вимог до кандидатів на посаду судді характерна для суддів однієї судової ланки, тобто для суддів місцевих судів характерні одні вимоги щодо віку та стажу роботи, тоді як для суддів апеляційних судів висуваються вищі вимоги, єдині для суддів апеляційних судів.

Основні засади правового статусу суддів визначені в Конституції України та законах України «Про судоустрій та статус суддів» і «Про

Вищу раду правосуддя». Суддя – професійна особа, котра займає суддівську посаду в будь-якому суді України та наділена повноваженнями здійснення правосуддя. В Україні суддею може бути тільки громадянин України, який займає штатну суддівську посаду та якого згідно з конституцією України та Законом України «Про судоустрій та статус суддів» було призначено чи обрано суддею. До гарантій правового статусу судді відносять гарантію незалежності судді, сутність якої полягає у тому, що суддя, здійснюючи правосуддя, не повинен піддаватися будь-якому незаконному впливу, тиску або втручанням. Якщо буде здійснено якийсь вплив на суддю у ході справи, то до його обов'язку входить звернення до Вищої ради правосуддя та Генерального прокурора з повідомленням про втручання в його діяльність. Суддя повинен користуватися повагою органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, а також фізичних і юридичних осіб і їх об'єднань.

Незалежність суддів забезпечується такими основними гарантіями: особливим порядком його призначення, притягнення до відповідальності та припинення повноважень; недоторканістю та імунітетом суддів; незмінністю суддів; невтручанням у здійснення правосуддя; належним матеріальним і соціальним забезпеченням судді; окремим порядком фінансування судів; відповідальністю за неповагу до судді; особистою безпекою судді та його членів родини.

Важливою є також гарантія соціального захисту та матеріального забезпечення судді, тому у Європейській Хартії про статус суддів [1, с. 4] зазначено, що «рівень оплати повинен встановлюватися так, щоб захистити суддю від тиску, спрямованого на те, щоб вплинути на зміст його рішень і взагалі на його поведінку в суді, порушуючи таким чином його незалежність і неупередженість». Достроково суддю може бути звільнено у випадках, якщо він не може виконувати свої повноваження за станом здоров'я, якщо суддя порушує присягу або умови щодо несумісництва, якщо обвинувальний вирок стосовно судді набрав чинності, якщо суддя втрачає громадянство, якщо суддю визнано безвісно зниклим або оголошено померлим або якщо суддя подав заяву про відставку за власним бажанням.

Існують спеціальні заходи для забезпечення особистої безпеки судді та членів його сім'ї й охорони його майна. Їх перелік великий: надання суддям зброї та інших засобів індивідуального захисту, встановлення охоронної сигналізації у приміщеннях, де живуть судді та члени їхніх родин. Також держава обов'язково страхує життя та здоров'я судді за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України згідно з Законом України «Про страхування» [2, с. 13].

Згідно з конституцією України [3, с. 51] та Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [4, с. 42] на посаду судді може бути призначено громадянина України віком від 30 до 65 років, котрий має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше 5 років, є компетентним, добросчесним і володіє державною мовою. Вищою юридичною освітою вважається вища юридична освіта ступеня магістра або прирівняна до неї вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста, здобута в Україні, а також вища юридична освіта відповідного ступеня, здобута в іноземних державах і визнана в Україні в установленому законом порядку [5, с. 68]. Стажем професійної діяльності у сфері права вважається стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти.

Професійно важливою якістю судді, яка підтверджує здатність особи здійснювати правосуддя, є компетентність. Компетентність оцінюється за результатами кваліфікаційного іспиту для кандидатів на посади суддів у місцевий суд або кваліфікаційного оцінювання для кандидатів на посади суддів у суди вищого рівня або для суддів, котрі хочуть перевестися до інших судів [6, с. 45]. Не менш важливою професійною якістю судді є добросчесність. Вона підтверджується відповідністю витрат і майна кандидата на посаду судді та членів його родини задекларованим доходам. Важливою вимогою для призначення на посаду судді є також вільне володіння державною мовою.

Отже, в умовах становлення України як демократичної правової держави суттєво зростає роль судової системи, від ефективності функціонування якої залежить майбутнє України та її політичний, економічний, культурний і соціальний розвиток. Зараз в Україні зростає роль судів, що доводиться положенням Конституції України, в якому зазначається, що компетенція суду поширюється на всі правовідносини, які виникають у державі [7, с. 111]. Судова система – діючі в Україні суди, в яких правосуддя здійснюють судді. Саме правовий статус професійного судді дає можливість безперешкодно та прозоро реалізовувати судочинство

Можна підсумувати, що правовий статус судді є основою забезпечення незалежності судової системи України.

Література:

1. Про страхування : Закон України від 1996 р. із внесеними змінами. Відомості Верховної Ради України. 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к 96-ВР Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України. Відомості Верховної Ради. Закон від 02.06.2016 . Ст. 128. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

4. Погребняк С.П. Основоволожні принципи права (змістовна характеристика): Монографія. Харків, 2008. 240 с.

5. Конституційне право України За ред. В.Ф. Погорілка. Київ, 2002. 732 с.

МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

Сідлецька Ю. М.

магістрант кафедри права

Вінницький національний аграрний університет

Доменішена К. О.

магістрант кафедри права

Вінницький національний аграрний університет

Науковий керівник: Опольська Н. М.

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри права

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця, Україна

Рівень конфліктної напруженості, що притаманний юридичним спорам, в українському суспільстві, сьогодні, наprivеликий жаль, доволі, високий. Традиційне змагальне вирішення спорів часто стає причиною загострення конфліктів і припинення відносин сторін. Проблеми, що існують у вітчизняному судочинстві, приводять до втрат сил, коштів, часу, навантаження судів великою кількістю справ, а кінцеве рішення, яке завжди задовольняє одну із сторін, в результаті супроводжується труднощами у його виконанні. У зв'язку з цим, видається дуже необхідним звернення до альтернативних способів вирішення конфліктів, використання примирних процедур, особливе місце серед яких посідає медіація. З огляду на те, що медіація на сьогодні ще не має юридичного підґрунтя, висвітлення цього питання є досить важливим та актуальним.

Сьогодні законодавче визначення медіації у вітчизняному законодавстві відсутнє. У Верховній Раді України було вже декілька